

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. gegužės 15 d. *

Žygis „Jonavos krašto partizanų takais“

Plevėsuojanti trispalvė, taučiukumą ir patriotiškumą nebūtinai pakelia. Juk esmė ne tai, kiek trispalvių ar kitos tautinės atributikos pakabinsime, o tai, kokį turinį suteiksime tautiškumo ir patriotiškumo ugdymui. Jonavos rajono istorijos mokytojai supranta, kad betarpškašas jaunimo ugdymas, vedant juos Lietuvos partizanų takais, yra veiksmingas būdas išlaikyti bendrą tautos atmintį ir vertybės.

Artėjant Partizanų pagerbiimo dienai, gegužės 6-ąją, suorganizotas patriotinis edukacinis žygis „Jonavos rajono partizanų takais“, kurį jau trečią kartą organizuoja „Lietavos“ pagrindinės mokyklos istorijos mokytoja Vita Montvilienė ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Jonavos filialo pirmininkė Veronika Gabužienė.

Žygyje dalyvavo 45 moksleivių ir mokytojai iš Jonavos miesto Jeronimo Ralio gimnazijos, Justino Vareikio progimnazijos, Raimundo Samuliavičiaus progimnazijos, „Lietavos“ pagrindinės mokyklos, „Neries“ pagrindinės mokyklos, Senamiesčio gimnazijos. Aplankėme svarbiausius Jonavos rajono paminklus ir partizanų žūties vietas. Vanagiskėse, Martyniškėse, Žeimiuse, Karaliūnuose, Markutiškiuose, Skaruliouose, Bazilio nyse buvo sutvarkyta paminklų aplinka ir pasodinta gėlių. Žygio dalyvius lydėjusi buvusi tremtinė, Laisvės kovų dalyvė Veronika Gabužienė papaskakojo apie tragiskus įvykius. Mokytojai diskutavo su mokiniais apie patriotiškumą, išgyvenimus, pamakančią patirtį, pilietiškumą. Prie degančių

žvakucių mokiniai deklamavo eiles, skaitė ištraukas iš partizanų dienoraščių apie jų gyvenimą. Žygyje dalyvavę Jeronimo Ralio gimnazijos jaunieji šauliai atidavė pagarbą žuvusiems už Lietuvos laisvę. Žygis baigėsi Jonavoje prie memorialo žuvusiems Didžiosios Kovos apygardos partizanams. Moksleivius su duona pasitiko rajono buvę tremtiniai. Prie memorialo padėtos raudonas tulpiessausmingai bylojo apie pralieta partizanų kraują. Degant žvakutėms visi malda pagerbėme Laisvės kovotojų atminimą. Stovėjome kelios kartos, kurias sujungė bendras pasididžiavimas savo tautos istorija.

Mes, Jonavos rajono mokytojai, džiaugiamės, kad pavys gyvosios istorijos pamoka. Siekiame, kad tautiškumas ir patriotiškumas būtų mūsų gyvenimo dalis, kad prisimintume, jog „lietuviai esame mes gimę“, ne tik per Vasario 16-osios ar Kovo 11-osios šventes. Kartais, pasitaikius proga, ir visai be progos kalbėtume su vaikais apie Lietuvą, apie joje gyvenusius žmones.

Už tai, kad supranta ir deda ugdyti tautiškumą ir partizanų žūties vietas. Vanagiskėse, Martyniškėse, Žeimiuse, Karaliūnuose, Markutiškiuose, Skaruliouose, Bazilio nyse buvo sutvarkyta paminklų aplinka ir pasodinta gėlių. Žygio dalyvius lydėjusi buvusi tremtinė, Laisvės kovų dalyvė Veronika Gabužienė papaskakojo apie tragiskus įvykius. Mokytojai diskutavo su mokiniais apie patriotiškumą, išgyvenimus, pamakančią patirtį, pilietiškumą. Prie degančių

Vita MONTVILIENĖ,
Jonavos rajono istorijos
mokytojų būrelio pirmininkė

Mokinijų konkursų laureatų apdovanojimo šventė

Balandžio pabaigoje Vytauto Didžiojo karo muziejuje Kaune vyko 15-ojo mokinijų konkursu „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ laureatų apdovanojimo šventė.

Šio konkursu organizatoriai – Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, LR Švietimo ir mokslo ministerija, Vilniaus vidurinė mokykla „Lietuvių namai“, Vilniaus mokytojų namai, Mobilizacijos ir pilietinio pasipriėšimo departamento prie KAM. Programa buvo siekiama priimtinomis jaunimui formomis perteklioti istorines žiniadas apie sudėtingą žmogaus likimą rezistencijos ir pokario laikotarpiu.

Temos buvo žvairios: Saušio 13-oji, sovietų ir nacių okupacijos, žmogaus likimas Antrajį pasaulinį karo metais, aš ir Lietuva, Nepriklausomybės paskelbimas ir Sajūdis bei kitos. Konkurse dalyvavo 1000

mokiniai. Jie rašė rašinius, piešė, kūrė filmus, dainas, maketus, darė rankdarbius. Taip mokiniai galėjo susipažinti su žmogaus likimu žvairiais istorijos laikotarpiu.

Laureatai kartu su mokytojais atvykę į Kauną aplankė Vytauto Didžiojo karo muziejų ir Istorinę Prezidentūrą. Europarlamentarų Gabrieliaus Landsbergio ir Algirdo Saudargo kvietimu jie lankėsi Europos Parlamente Briuselyje.

Moksleivius ir jų mokytojus pasveikinti atvyko LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margėvičienė. Ji pasidalijo savo prisiminimais apie tremtį. „Kiek mūsų mamoms ir močiutėms reikėjo ištverti ir nugalėti, kad šiandien turėtume laisvą Lietuvą. Kiekvieną vakarą su malda į kiekvieno vaiko širdį idėjo meilę Lietuvai“, – sakė V.V. Margėvičienė. Ji padėkojo mokytojams už gražią pareigą – mokytį vaikus savo šalias

istorijos ir skatinti ja domėtis, moksleiviams – už tai, kad jie kūrybingi, LGGRTC – už suorganizę gražią šventę.

Laureatus sveikino ir savo pastebėjimais apie pasipriešinimo kovą dalijosi kunigas Robertas Grigas: „Taikus pasipriešinimas Lietuvoje susijęs su žmonių tikėjimu. Nuolat buvome okupuojami ir nuolat vaduojami. Mūsų tautos savitumas – pogrindžio spauda“. Jis moksleiviams dovanėjo savo parašytą knygą.

LGGRTC direktorė Birutė Burauskaitė ir Vytauto Didžiojo karo muziejaus direktorius Kęstutis Kuršelis įteikė Padėkas mokytojams, mokiniam – vertingas dovanėles. Gražioje ir jaukioje muziejaus salėje – Didingų istorinių asmenybų portretų ir pabūklų apsuptų – moksleiviams koncertavo roko grupė „Perkūno sakmė“.

Audronė KAMINSKIENĖ

Ieškoti istorijos žmoniškumo prado

Balandžio 29 dieną interneto portalas „Gazeta.ru“ paškelbė interviu su draugijos „Memorialas“ švietimo programų vadove Irina Ščerbakova. Irina pasidalijo mintimis ir pastebėjimais apie tai, ką šiandieniniai Rusijos moksleiviai žino apie Antrajį pasaulinį karą, kaip keitėsi jų suvokimas per pastaruosius 15 metų, kai vykdomas konkursas „Žmogus istorijoje“. Kaip rodo padavinimas, konkurso tikslas atitinka paties „Memorialo“ siekių – grąžinti žmogų, jo likimą, biografiją į istoriją. Grąžinti iš nuasmenintos masės, iš lagerių dulkį.

Konkurso vadovės manymu, šis konkursas nėra skirtas Maskvos ir Sankt Peterburgo vaikams, iš kurių sulaukiama labai mažai laiškų su rašiniais. Tokiuose megapoliuose šalia vieni kitų gyvena žmonės su prarastomis šaknimis, kurie nemažai kraustėsi, prarado šeimos archyvus. Mažesniuose miesteliuose ar kaimuose, net atsižvelgiant į represijas, deportacijas, evakuacijas, šeiminiai ryšiai liko tvirtesni. Čia yra giminaičių, pažįstamų, kaimynų, kurių visada galima kaž-

ko pasiklausti. Atsiranda kažkokiu daiktų, nuotraukų palėpėse ar sandėliuose.

Šiame valstietiškosios Rusijos istorijos socialiniame pjūvyje išryškėja dvi temos, dvi katastrofos – kolektivizacija ir karas. Kai kalbama apie bendrus šalies gyventojų nuostolius karo metu, tai tik statistika. Tragedija ji tampa, kai vakaiprada aprašinėti savo šeimų istorijas arba lyginti karių komisariatų sąrašus ir grižusiuju skaičių.

Griovė stereotipus

Nemažai pasakotojų vaidkams išvis pirmąsyk ryžosi pabilti apie tuos balsius išgyventus metus. Seneliai prisipažindavo, jog dabar, kai paliko atminimą, jau gali ramiai numiritti. Tai, ką sužinojo, daugeliui vaikų buvo netikėta. Nors B.Jelcino laikais jau buvo išnukusi patosiška brežnevinė reitorika, herojiško karo žvaigždė buvo likęs: paminklai, atminimo lentos mokyklose, sovietinių filmų.

Vaikai nesuprasdavo, jog karas nebūtinai yra herojiškas žygdrabis. Viena mergaitė rašė: „Aš visalaik sakydavau seneliui: „Ko tu man apie

purvą pasakojii, kaip jūs jame murkdėtės, apkasuose badovote, utėles mušete. Papasakok geriau ką nors didvyriško“. O jis atsakydavo: „Ką aš tau galiu papasakoti? Štai toks buvo mano karas“. Tokie pasakojimai griovė ideologijos suformuotus stereotipus ir kėlė siaubą.

Sokiravo pasakojimai apie karo sanitares. Senelė pasakojė, kiek jai teko skalbti bintų, paklodžių, apatinį kelnį. Rankomis, jokių skalbimo mašinų ir miltelių nebuvo. Tovai kai negalėjo išsivaizduoti. Juk filmuose sanitares – gražiomis uniformomis, švariais bateliais. Ir staiga atsiveria kitokia tikrovė. Vaikams labai nelengva sujungti didvyrišką žvaigždę su tuo, ką išgirdo iš istorijos liudininkų. Berniukas iš Tatarstano rašė apie savo senelį, kaip jis sužeistą gabeno per Dnieprą, o sanitarių ginčijosi, ar nevertėtų jo išmesti, nes vis tiek neišgyvens.

Žinoma, su smurtu susiję epizodai labai dozuojami ir praleidžiami netgi dalyvių ir liudininkų atsiminimuose. Yra dalykų, kuriuos sunku pakelti ir suaugusiems.

(keliamas į 2 psl.)

TS-LKD suvažiavime

Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) partijos delegatai praejusį savaitgalį susirinko į jubiliejinių 20-ajų partijos suvažiavimą, kuriam buvo paminėtas Lietuvos nepriklausomybės 25-metis ir suvažiavimo dieną švenčiama Europos diena – datos, ypač svarbios TS-LKD.

Pirmosios suvažiavimo dalyies vedėjai – buvusi Europos Parlamento narė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė ir Seimo narys Liutauras Kazlavickas papasakojo skaudžią partijos nario Algirdo Blažio tremties istoriją ir Nepriklausomybės troškimo jausmą, kuriuo šiaudien džiaugiasi ir vyresnioji, ir jaunoji partijos narių kartos.

Suvažiavimo dalyvius pasveikinęs vienuolis kunigas Julius Sasnauskas OFM pacitavo Popiežiaus Pranciškaus apaštalinį paraginimą: „Politika, kuri taip juodinama, iš tikrųjų yra iškiliasias pašaukimas“. Popiežiaus žodžiais kunigas palinkėjo politikams pakelti žvilgsnį aukštyn. Bendroje maldoje pasveikinęs delegatus kunigas visus palaimino bei palinkėjo sėkmės.

Šio jubiliejinių suvažiavimo metu kadenciją baigė 2003–2015 metais

partijai vadovavęs Andrius Kubilius. Savo kalboje jis pažymėjo, kad valstybė ir partija į priekį veda idėjos ir jas įgyvendinantys lyderiai. To jis nuoširdžiai palinkėjo naujajam partijos pirmininkui Gabrielui Landsbergui. A. Kubilius taip pat patikino, kad visą laiką tikėjo nepriklausoma Lietuva ir astringai jai dirbo.

„Mūsų tikėjimas buvo apibrėžtas dvem žodžiais: stipri valstybė“, – sakė partijos lyderis, nepraleidęs progos įžvalgai užsiminti tiek apie Lietuvos politinę ir ekonominę realybę bei perspektyvą, tiek apie geopolitinę ateitį.

Suvažiavimo dalyviai pasveikinęs naujasis partijos pirmininkas G. Landsbergis padėkojo visiems partijos nariams už aktyvų dalyvavimą rinkimuose. Taip pat dėkojo visiems rinkimų dalyviams, ypač Irenai Degutienei, už korektiš-

kas varžybas, konstruktyvias idėjas, kaip telkti ir vienyti Lietuvą.

„Šie rinkimai yra puikus pavyzdys visiems, kad ištis esame iškovoje laisvę ir teisę demokratiškai rinktis kelią, kuriuo norime eiti. Vis dėlto kova už nepriklausomybę nesibaigė ir tikriausiai nesibaigs niekada – Lietuva yra Vakarų ir Rytų fronto valstybė, o geografija, kaip žinia, lengvai nesikeičia. Tačiau Lietuvoje pradėdame naują etapą. Matau savo tikslą labai aiškiai... Drauge su jumis pasiūlyti tolesnį kelią Lietuvos žmonėms – kaip tapti išsilavinusia, klestinti ir saugia valstybe. Ir svarbu ne tik didesni BVP augimo tempai ar

TS-LKD pirmininkas Gabrielius Landsbergis su pavaduotojais

pirmavimas tarptautinių reitingų lentelėse, tai pirmiausia reiskia, kad Lietuvos žmonės turi realiai pajusti gerėjančią gyvenimą, – sakė naujasis partijos pirmininkas.

Šventinėje renginio dalyje susirinkusiuosius pradžiugino Artūro Noviko vadovaujamų kolektyvo „Jazz Island“ koncertas.

„Tsajunga.lt“ inf.

TS-LKD suvažiavime į partijos valdymo organus išrinkti Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos nariai

- TS-LKD pirmininko PKTF nario Gabrieliaus Landsbergio pavaduotojomis tapo dvi frakcijos kolegės: Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė ir Vincė Vaidevutė-Margevičienė.
- Į Politikos komitetą pakvieti Povilas Jakučionis ir Arvydas Anušauskas.
- Į TS-LKD Prezidiumą išrinkti Mantas Adomėnas, Arvydas Anušauskas, Agnė Bilotaitė, Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė ir Vytautas Juozapaitis.

ITs-LKD Priežiūros komitetą – Agnė Bilotaitė ir Vytautas Juozapaitis.

Į TS-LKD Tarybą – Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, Rasa Duobaitė-Bumbulienė, Povilas Jakučionis, Petras Musteikis, Vilhelm Haase, Loreta Kalnikaitė.

Pastaba. Išrinkti į kelis valdymo organus turės pasirinkti, kuriame dirbs.

PKTF inf.

Ieškoti istorijoje žmoniškumo prado

(atkelta iš 1 psl.)

Vaikams juo labiau juos reikią riboti. Tačiau kalbėti apie neteisybę, apie tai, kad valdžia buvo žiauri, nevertingo žmonių, su vaikais galima ir reikia – jie tai supranta. Kitaip karas jiems virs mitologizuotu ir nulakuoju paveikslu.

Dominuoja stiprios valdžios idėja

Tačiau per konkursų rengimo laiką šalyje pasikeitė ideoLOGINIŲ linija ir politinis istorijos pateikimas. Pirmuosius poslinkius konkursu rengėjai pastebėjo 2005 metais, kai buvo minimas pergalės Antrajame pasaulyje kare 60-metis. Stiprios valstybės, stiprios valdžios idėja pradėjo vis labiau dominuoti. Esą karas laimėtas ne dėl to, kad kažkieno prospenelė atidavė šaliai ginti septynis sūnus ir dar keturis brolius, o dėl to, kad buvo stipri šalis ir stipri valdžia.

Ir tuomet pirmąsyk iškilo Stalino figūra, iki tol vertinta vienareikšmiškai neigiamai. 2005 metais su konkursu nugalėtojais buvo vedama diskusija

sija apie karą ir pergalės kainą. Vienos dalyvių iš Sibiro prosenelį sovietų valdžia buvo ištrėmusi iš Lietuvos, o prosenelė su visa šeima po karo buvo deportuota iš Vakarų Ukrainos už paramą partizanams. I. Ščerbakova paklausė mergaitės, kaip ji vertina Stalino vaidmenį. Ši minutėlė susimastė, o paskui atsakė: „Bendrai paėmus, jis, žinoma, buvo žiaurus žmogus, tačiau, man rodos, šiuo atveju jis buvo efektyvus vadybininkas“. Konkursu rengėjai net aiktelėjo. Mergaitė pasigavo tuo metu madingas kalbas, jog efektyvūs vadybininkai pakels šalies ūkį ir pramonę.

Nuo to laiko vis labiau pastebima: iš vienos pusės – traigška savo šeimos istorija, netektys, represijos, iš kitos – pozūris į Staliną, kaip stiprios valstybės didingos pergalės kūrėja. Šios dvi tikrovės prastai susijungė vaikų galvose. Kaip sakoma, kilo kognityvinis disonansas, sąmonės įtrūkimas: iš vienos pusės – tragedija, iš kitos – galia ir patosas.

Praėjo dar dešimt metų.

Per tą laiką išėjo tiesioginiai liudininkai, frontininkai, susitraukė mokyklinės programos. Ir karas toldamas pamazū virsta mitu. Rusijos problema ta, jog, skirtingai nei kitose šalyse, tiek mokykloje, tiek apskritai visuomenėje apie karą kalbama labai formaliai, accentuojant pergalę ir užmirštant, kokia kaina ji buvo pasiekta. Iš karo išmetama visaj tragiška tikrovė. Pradėjo liesti tušti simboliai. Užsirišai Georgijaus juostelė – ir tu jau neva išreiškei savo požiūrių į karą, taip a priori patriotu. Tarsi į pionierių organizaciją įstoja...

Daugelis darbų, ko anksčiau nebuvvo, pradėjo plaukti su tokia privaloma įžanga: aš patriotas, myliu savo tėvynę, turėjome didingą šalį, privalome didžiuotis mūsų praeitim. O toliau – realus pasakojimas arba archyviniai dokumentai, kuriuose ta praeitis pavaizduota visiškai kitu kampu.

Žmoniškumo apraiškos

Tačiau šiųmetinis konkursas, kurio su baime laukta dėl patoso ir mitologizacijos ban-

gos, susijusios su karo pergalės 70-mečiu, teikia ir tam tikro optimizmo. Ne visi vaikai ir mokytojai apimti tuščio parodomoho patriotizmo, kiti ir toliau ieško istorijoje žmoniškumo prado. Išryškėjo ypatinga rašinių kategorija – apie vaikus, augusius karo metu. Juose – tuometinė vaikų namų atmosfera, vaikų darbas karinėse gamyklose ir kolchozuose, bausis badas. To nesulyginsi su europiečių patirtimi.

Kalbant apie skirtumus, savita atmintis, neįsipaišanti į bendrai priimtas klišės, būdinga regionams, kurie buvo okupuoti vokiečių. Pirmiausia tai pasakojimai apie skirtinges vokiečius. Ir anojė pusėje buvo žmonių, kurie maitino vaikus, o buvo ir tokiai, kurie degino namus ir žvėriškai siautėjo. Prieš porą metų viename rašinyje pasitaikė tokia istorija: artėja sovietų dalinai, kaimo moteris veža ant rogučių sužiestą jaunutį vokiečių karį ir šaukia besitraukiantiems vokiečiams: „Pasiimkite jį, gelbėkite! Jis gi čia numirs!“ Moksleiviams labai svarbūs žmoniš-

kumo apraiškų pavyzdžiai.

Nors sakoma, kad vaikai žiaurūs, bet tie, kurie sėdasi rasti šių temų, jau kitokie. Merkaitė rašo: „Kai mąstau, jog močiutei buvo tiek metų, kiek mandabar, ir jivalgė šitą balandą, negaliu to išsivaizduoti. Negaliu išsivaizduoti, kaip jis vaikščiojo basa, išsitepusi kojas molii, kad šis nors kiek atstotų jai apavą, o pirmąją porą batelių gavo tik 1949 metais“. Tokie dalykai veikia vaikus, jeigu yra tinkamai papasakojami.

Pačios Irinos Ščerbakovos tėvas visą gyvenimą stengesi, jog atmintis apie karą liktų teisinga. Jis niekada nesegėjo savo ordinų, nes gerai žinojo, kiek žmonių jų gauti nespėjo, o kiek gavo atsitiktinai. Gegužės 9-oji jam ir jo draugams buvo tragiška atminties diena. Iš karinio laivyno mokyklos trijų šimtų jo kurso draugų išgyveno kiek daugiau nei dešimt. Apie šią kainą jis atsiminė visą gyvenimą.

Pagal Svetlanos BABAJEVOS interviu parengė Rokas SINKEVIČIUS

Įvykiai, komentarai

Ministras nevykdė Darbo partijos narių įdarbinimo programos?

Ne pirmas kartas, kai Lietuvoje savo postus priverčiami paliki ministrai. Visada tam būna priežastis – tai koks nors korupcijos ar nešališkumo skandalas, kurio epicentre atsiduria ministras, tai galbūt sėkmingos politinių oponentų pastangos nuversti neįtikusį ministerijos vadovą ar (retai) akivaizdi nekompetencija. Bet šiekart nutiko keistas dalykas – savo ministrą iš posto išvertė jį delegavusi partija. Nebuvo jokio skandalo, jokių opozicijos pastangų, ir kompetencijos stokos švietimo ir mokslo ministrui negalima prikišti – atvirščiai, kaip sakė jų palaikančioji pusė, tai žmogus, atėjęs iš akademinio sluoksnio. Kas nutiko, jau ne kartą kalbėta ir rašyta, bet tiksliausiai situaciją apibūdino Prezidentė Dalia Grybauskaitė, pareiškus, kad švietimo ir mokslo ministras nesutiko būti „darbiečių įdarbinimo uabu“. Atnkreipkite dėmesį – valstybės vadovė teigė neturinti jokių priekaištų darbiečiui švietimo ir mokslo ministrui (neturėjo jam jokių priekaištų ir premjeras), tad kalbėti, kad D. Grybauskaitė

jos, būtų netikslu. Vadinas, yra kitų priežasčių, kodėl taip dažnai susikerta šalies vadovės ir Viktoro Uspaskicho partijos nuomonės.

Švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis, nenorėdamas, kad valstybėje kiltų sumaištis tokiu svarbiu metu (juk artėja abitūros egzaminai), pasitraukė iš posto. Tiesa, išeidamas jis dar spėjo padaryti gerą darbą – atleido iš pareigų savo pavaduotoją Genoveitę Krauskiene, kuri labai stengesi pakeisti švietimo įstaigų vadovų įdarbinimo tvarką taip, kad įpareigas galėtų patekti „savi“, nors ir neatitinkantys reikalaujamų kriterijų. Žinoma, Darbo partijai tai buvo sunki netektis, nors (greičiausiai) ir laikina.

Darbo partijos savininkas V. Uspaskichas į atsilaisvinusią ministro vietą pasiūlė kitą darbietį – Vydu Gedvilą, teigdamas, kad tai geriausia kandidatūra. Kaip visuomet, pagal ministrų skyrimo tvarką, Specialiųjų tyrimų tarnyba Prezidentei ir premjerui pateikė pažymas apie kandidatą – ar jis nesusijęs su kokiais nors neskaidriais reikalais, ar nekilis interesų konflikto ir pan.

Gaila, bet Ministras pirminkas A. Butkevičius paskubėjo pasidžiaugti, kad tos pažymos patvirtino V. Gedvilo tinkamumą. Kai Prezidentė D. Grybauskaitė pareiškė, kad pažymų turinys net svarstyti tokios „kandidatūros“ neleidžia, premjeras turėjo pasiūlyti kaip žmogus, ilipės ne i tą traukinį... Keistokas premjero A. Butkevičiaus skubėjimas – gal jis tikėjosi užbėgti šalies vadovei už akių, kad šiai nieko nebeliktų, kaip tik pritarti? Tokiu atveju jam nereikėtų vėl derėtis su nerimastingais koalicijos partneriais, nuolat šantažuojančiais socialdemokratus „o mes jus paliksim“. Juk kitąmet vyks Seimo rinkimai, kodėl gi nepragyvenus to laiko ramiai, be įtampos? Nesuprantama, kodel premjeras šiekart nepasinaudojo savo įpročiu pateikti jokio konkretumo neturinčio atsakymo? Kažkodėl atrodo, kad Ministras pirminkas tiesiog aplaidžiai pažiūrėjo į problemą ir nenuimatė, kad darbiečiai specialiai kelia įtampą. Jiems beveik pavyko – iš šalies atrodė, kad konfliktas tarp premjero

ir Prezidentės neišvengiamas, ypač po to, kai A. Butkevičius besigindamas paklausė, ar Lietuva jau autoritarinė valstybė (tuo mesdamas nemažą akmenskų į D. Grybauskaitės daržą).

Darbo partijos savininkas iro dešinioji ranka V. Gabrys turėjo apsidžiaugti – juk tai prikygtu savo šalininkų gretose turėti premjerą. Toliau įvykiai klostėsi ne taip palankiai – Ministras pirmininkas susitiko su Prezidente, apsikeitė informacija, ir pirmadienio žinių laidose išgirdome, kad kai ko ministrų kabineto vadovas lyg ir nežinojo, nes pažymose tokios informacijos nebuvvo. Galbūt taip ir liks paslaptis, kas dar įdomaus šalies vadovams žinoma apie V. Gedvilą, nors ir iš to, kas pasiekė žiniasklaidą, pakanka, jog abejotume šio žmogaus nešališkumu ir valia nebūti darbiečių „įdarbinimo uabu“. Tačiau yra vienas moralinis „bet“ – kas Vakarų europiečiui bus nusikalstama veika, tas „homo sovieticus“ tipo žmogui atrodys „mokėjimu gyventi“. Gal todėl taip skirtinai suprantamas STT pažymų turinys?

Užtat galime neabejoti – darbiečiams net seilė nutišo iš smalsumo – ką dar apie juos žino specialiosios tarnybos? Teigu paviešina pažymas, pareiškė Darbo partijos vadai ir pašiūlė „pataisyt“ įstatymus, kad specialiosios tarnybos analogiškais atvejais privalėtu priesinti turimą informaciją. Visa nekeistas teisiamujų suole sėdinčios partijos noras priversti teisėsauga ir šalies saugumu besirūpinančias institucijas atskleisti pačias slapčiausias žvalgybines žinias, bet... ar atsiras mulkių, pritariančių tokiam specialiųjų tarnybų rankų amputavimui?

Galbūt kai laikraštis pasieks skaitytojų, situacija bus pasikeitusi, bet kol kas įtampa tik auga – darbiečiai pareiškė neketinantys nusileisti ir kitos kandidatūros nesiūlystantys, specialiųjų tarnybų vadovai kategoriskai nesutinka su siūlomomis įstatymų pataisomis, versiančiomis atskleisti slaptą informaciją tiesiai nusikalsteliamus iausi. Osocialdemokratai, pareiškė, kad pasilieka „prie savo nuomonės“, nutarė palaukti – gal viskas išsispręs savaičiame. Gintaras MARKEVIČIUS

Nugalėtieji ar nugalėtojai?

Šiame sukanka 70 metų, kai pasibaigė vienas didžiausių karų žmonijos istorijoje. Atrodytų, tai tinkama proga susėsti valstybių vadovams prie vieno stalo, pagerbtį žuvusiuosius, neskirstant jų į „geriečius“ ir „blogiečius“. Deja, vienos valstybės vadovai nė neketina atduoti deramą pagarbatą žuvusiems Antrajame pasaulyne amare kare. Nenuostabu – juk jų vadovaujamai šalai ne tik tenka didžiausia istorinė atskakomybė užsukeltą Antrajį pasauly karą, bet ir už sugriaudą tvarką, garantavusi taiką Europoje 70 metų, ir už liejamą kraują Ukrainoje. Visa tai matant, aišku, kad Putino Rusija neturi jokios moralinės teisės reikalauti, kad pergalė prieš nacistinę Vokietiją Antrajame pasaulyne amare kare būtų švenčiamą Maskvoje. Nelogiška kaltinti visą rusų tautą sukėlus Antrajį pasauly karą, bet nuo jos priklauso, kad nekiltų trečiasis.

Yra tokas anekdotas – svarsito estai, kaip pakelti šalies išsvystymo lygi, kol galiausiai vienas pasiūlo paskelbti karą Rusijai ir jį, be abejo, pralaimėti. Kurių galū – nustembia kiti. Ogi todėl, kad turime Vokietijos pavyzdį – ji užpuolė Sovietų sajungą, pralaimėjo karą ir – pažiūrėkite, kaip jie dabar

gyvena! Šiame anekdote yra keletas netikslumų: visų pirma, vokiečiai sovietus užpuolė ne dėl geresnio gyvenimo, o iš beviltiškumo, kai suvokė, jog stalininė Sovietų sąjunga juos ištūmė į pasaulinį karavien tam, kad nuteiktu prieš Vokietiją pasauli, susilpnintų ir nutaikiusi momentą pati užpultų vokiečius. Kai tokis momentas atėjo, Hitlerui nieko kito nebeliko, kaip staigiu puolimu bandyti išsigelbėti, deja, jau buvo per vėlu: Vokietija jau buvo įklimpusi į karą su galingiausiomis Vakarų šalimis, jos kariniai rensurai buvo riboti ir labai priklausė nuo Sovietų sąjungos tiekimų. Nereikia didelės išminties, kad suprastum – Vokietijai neliko pasirinkimo: arba žuti, arba bandyti išsigelbėti. Kaip parodė istorija, Vokietija išsigelbėjo, apsivalė nuo rudojo maro (tai tokia raudoно maro atmaina, pagimdyta pastarojo) ir šiandien yra klestinti Europos šalis. Kai

vaikštai po Miuncheną ar bet kurį kitą didelį Vokietijos miestą, negali atsistebėti – kaip jiems pavyko iš griuvėsių (tiesiogine prasme) krūvos prikelti pilis ir bažnyčias, rotušes ir rūmus? Juk pralaimėjus karą likusius gyvuosisius turėjo apsesti nesibaigianti depresija! Nieko panašaus – su nugalėto

žmogaus atkaklumu vokiečiai kibo į šalies atstatymo darbą, ir, padedami buvusių prieš amerikiečių, atstatė šalį. Buvę priešai nežvelgė į vokiečius kaip į priešus – priešas buvo nacistinis Hitlerio režimas.

O kas nutiko Vokietijos-Sovietų sąjungos karą nugalėtojams? Pamačius, kaip praėjus daugiau nei pusei amžiaus nuo karos gyvena vieni ir kiti, galima pagalvoti, kad būtent nugalėtojai puolė į depresiją. Taip – materialinės gerovės požiūriu ir Rusijoje yra be galo turtingų žmonių (dažnai nepalyginamai turtingesnių, nei vokiečiai), bet dvasine būsenai... Tokia neapykanta, kokia Vakarams jaučia dauguma rusų, neturėtų būti būdinga nugalėtojams. Tad kas nutiko? Matyt, prabunda žmogiškoji prigimtis – savęs apgaudinėti ilgai negali, teigdamas, jog karas prasidėjo ne 1939-aisiais, bet 1941-aisiais, kad Lenkija buvo ne užpulta, bet išvaduota, kad Suomija užpuolė Sovietų sąjungą, o ne atvirščiai, kad nebuvvo Baltijos šalių okupacijos ir t.t. Visuomet taip būna – kuo labiau melagis grimzta į melą, tuo labiau jis nekenčia teisių. Bet istorijos neapgausiai.

Ant Rusijos, pasiskelbusios Sovietų sąjungos teisių pėmėja, sąžinės guli Antrojo

pasaulinio karo sukėlimas. Žinantiems tikrają, o ne sovietinių ideologų parašytą, šio karo istoriją nekyla abejonių, kad be kryptingos stalininės Sovietų sąjungos užsienio politikos nacistai Vokietijoje nebūtų prasibrovę iki absoliučios valdžios, nebūtų sukurę galingų ginkluotujų pajėgų, nebūtų išdrisę peržengti svetimų valstybių sieną. Parėmusi nacius finansiškai jiems sunkią valandą, išvaliusi jiems politinių kelią į valdžią 1933 metais (Stalinui įsakius, Vokietijos komunistai netrukdė nacistams), suteikusi hitlerininkų vadams galimybę savo teritorijoje mokyti karo meno, galų gale sudariusi su naciais Europos pasidalijimo sutartį, žinomą Molotovo-Ribentropo vardu, ir kartu užpuolusi Lenkiją, paskui Suomiją, Lietuvą, Latviją, Estiją, Besarabiją, Sovietų sąjunga

verta pasmerkimo, o ne sveiki nimų nugalėjus nacistinių žvėrių, kurį pati užaugino ir užsiundė ant pasaulio.

Galime neabejoti – Rusija, Sovietų sąjungos teisų perėmėja, šią istorinę tiesą puikiai supranta, todėl visomis išgalėmis priešinasi tam, kad ji pasiekė ne tiek Vakarų gyventojus, kiek pačios Rusijos liaudi, įtikintą, kad tai buvo „Didysis Tėvynės“ karas, o ne nevykės bandymas sukurti pasaulinę proletariato diktatūros valdomą pseudokomunistinę valstybę. Jau uždrausta „perrašinėti“ istoriją, tad nenustebkime, jeigu vėl bus uždraustos Aleksandro Solženycyno, Marko Solonino, Viktoro Suvorovo ir kitų raštojų bei istorikų (bet nesutinkančių būti ideologais) knygos. Tad darosi vis labiau neaišku – kas ką nugalėjo?

Gintaras MARKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paškambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina: 1 mėn. – 2,36 Eur (8,16 Lt), 3 mėn. – 7,09 Eur (24,48 Lt).

Sveikiname

85-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį politinį kalinį, ilgametį LPKTS Varėnos filialo pirmininką **Vytautą KAZIULIONĮ**. Linkime sveikatos, energijos, ilgaiusių metų.

LPKTS valdyba

Jubiliejino gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Varėnos filialo narius:

90-ojo – Vladą AMSIEJU,

85-ojo – Antaniną MARKŪNIENĘ, Antaniną PLUTULEVIČIENĘ ir Aldoną ZALIECKIENĘ;

80-ojo – Marytę BALKIENĘ ir Eleną TRAINAVIČIENĘ;

70-ojo – Marytę VALACKIENĘ ir Stasę VAŽGIENĘ;

65-ojo – Albiną URBELIONĮ.

LPKTS Varėnos filialas

Sveikiname jubiliejų švenčiančius LPKTS Panevėžio filialo narius:

Birutę KAROBLIENĘ – 90-ąjį;

Janiną PETRAVIČIENĘ ir Emilią ŽAKEVIČIENĘ – 85-ąjį;

Kazimierą TAMOŠIŪNĄ ir Janiną STASIULIONIENĘ – 80-ąjį;

Oną JUŠKEVIČIENĘ – 75-ąjį;

Algimantą PAGUŽINSKĄ – 70-ąjį;

Aldoną ŠUKYΤĘ – 65-ąjį;

Veroniką BALTULIENĘ, Venjaminią PUŠKĒNĄ ir Ireną ŠEDIENĘ – 60-ąjį.

Lyg gegužio žiedai žydi Jūsų metai, puošiami gerais darbais, meile ir ištikimybe gimtinei.

LPKTS Panevėžio filialas

Nesuskaičiuojamų darbų sūkuryje

Kiekvieno žmogaus likimas – viskitoks, gyvenimo kelias – savitas, nepakartojamas. Kelias, kuriuo éjo Vytautas Kaziulionis, buvo sunkus, duobetas, ašaromis laistytas.

1948 metais kartu su tévais buvo ištremtas į Sibirą – Tiumenės sritį. Du broliai Juozas ir Leonas buvo partizanai ir žuvo 1949 metais. Tremtyje Vytautas buvo aktyvus draugijos „Priesaika ištremimė“ narys. 1951 metų kovo 4 dieną buvo suimtas ir nuteistas 25 metams griežto režimo lagerio. Kaléjo daugelyje Rusijos lagerių, tarp jų ir Norilsko.

Po sunkių kalinimo ir tremties metų 1961-aisiais grijo į Lietuvą. Cia vél reikėjo kovoti už savo vietą po gimtinės saule.

Nuo pat LPKTS Varėnos filialo įsikūrimo, prasidėjus Sajūdžiui, Vytautas Kaziulionis aktyviai įsitraukė į visuomeninę ir politinę veiklą. Didžiausią dėmesį skyrė 1944–1953 metų partizaninių kovų įvertinimui ir žuvusių kovotojų pagerbimui. Organizavo partizanų palaikų iškasimą, perlaidojimą ir jų atminimo įamžinimą. Kartu su talkininiais perlaidojimu apie 50 partizanų palaikų, paminkluose įamžino apie 700 žuvusių Laisvés kovotojų vardų. Šiemis darbams atliki Vytautas visame pa-

saulyje ieškojorémėjų.

2005 m.

išleista Vytauto Kaziulionio knyga

„Dainavos apygardos

partizanų atminties

paminklai“ yra tarsi lankytinų

vietų kelrodis, primenantis

skaudžią mūsų tautos praeitį.

1995–2005 metais V.

Kaziulionio, E.

Laugilio ir Seimo na-

rio A.

Kašėtos iniciatyva

Varė-

nos rajono mokyklose buvo or-

ganizuotas konkursas „Lietuvi-

šių kovų ir kančių istorija“.

Mokiniai rašinėliai V.

Kaziulionio

iniciatyva išleisti atskira knyga

„Pokario žmonių likimus ap-

mastome šiandien“.

Visų darbų, Vytauto atlik-

tu per 23 metus Varėnos filia-

lo veikloje, išvardyti neįmanoma.

Jo darbai įvertinti 1-ojo

laipsnio LPKTS žymeniu „Už

nuopelnus Lietuvai“, 5-ojo

laipsnio Vyčio Kryžiaus ordi-

nu, daugeliu respublikinių ir

rajoninių padékų. Jam suteiktas

Kario savanorio statusas.

85-ojo jubiliejaus proga

sveikiname ilgametį LPKTS

Varėnos filialo pirmininką Vy-

tautą Kaziulionį ir linkime

sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Varėnos filialas

Danielius Krakauskas – Kalniškės mūšio dalyvis

Danielius Krakauskas gimė 1926 metų spalio 10 dieną Suvalkų apskrityje, Andriejavo valsčiuje, Trumpališkių kaime, ūkininkų Vinco ir Bronės Krakauskų šeimoje. Tévali turėjo 10 hektarų žemės. Šeimoje dar augo brolis Juozas, seserys Konstancija ir Adelė. Danielius mokėsi pradinėje mokykloje, baigė keturias klasės.

1941 metų pavasarį Krakauskų šeima, kaip ir dauguma Seinijos krašto lietuvių, vokiečių valdžios buvo ištremta į Lietuvą. Iš pradžių apgyvendinti Švenčionių krašte, 1942 metais Krakauskai persikelė į Marijampolės apskritį, Liudvinavo valsčių, Padovinio kaimą, vokiečio Iršiaus 10 hektarų ūkį. Šis vokietis 1941 metų pavasarį repatriavo į Vokietiją.

1944 metų ankstyvą pavasarį broliai Danielius ir Juozas Krakauskai išstojo į Lietuvos Vietinė rinktinę, kuriai vadavavo generolas Povilas Plechavičius. Po Vietinės rinktinės likvidavimo Danielius Krakauskas sugebėjo pasitraukti ir grijo į téviškę.

1944 metų rugsėjį mobilizuotas į Raudonąją armiją. Iš Jarcevo (Rusija) karinio dalinio dezertyravo trise, ir jis grijo į téviškę. Vėliau išstojo į partizanų būrį, pasirinkęs Bijūno slapyvardį.

1945 metų rugsėjo 2 dieną SSRS NKVD 132-ojo pasienio pulko 3-iojo bataliono 13-os užkardos kariai Marijampolės apskrityje, Liudvinavo valsčiuje, Želsvos kaime suėmė Danielių Krakauską, pas kurį kruatos metu rastas vokiškas karabinas ir 30 šovinių. Jis buvo areštuotas, kaip vengiantis tarnybos Raudonojoje armijoje bei priklausantis ginkluotai „bandai“, kuriai vadovauja Jonas Marazas-Šalmas.

1945 metų spalio 10 dieną Danielius Krakauskas nuteistas 20 metų katorgos darbams, 5 metams atimtos pilietinės teisės, su viso jam priklausančio turto konfiskavimu. Teismas vyko Marijampolėje, viešame parodomajame posėdyje.

Kalėjo Vorkutlage, Rečlage (Komija). Vorkutlage 40-oje šachtoje kilo griūtis, Danieliui Krakauskui buvo sunkiai sužalotas stuburas, vos liko gyvas.

1956 metais Danieliui Krakauskui bausmė sumažinta iki atlikto laiko. Iš įkalinimo vienos paleistas be teisės apsigyventi Lietuvoje.

1956 metų rugsėjo 3 dieną Vorkutoje Danielius Krakauskas susituokė su trentine Altona Guzikaite, iki tremties gyvenusia Vilkaviškio apskri-

Vorkutos politiniai kaliniai. Danielius Krakauskas antras iš kairės. 1955 metai

tyje, Vištytyje. Išvyko gyventi į Kaliningrado sritį. Po metų persikelė į Padovinio kaimą Marijampolės rajone. 1958 metais gimė sūnus Vitas, 1961 metais – duktė Dalyté.

1971 metais Krakauskų šeima persikelė gyventi į Alytų.

1990 metų kovo 12 dieną Lietuvos Aukščiausiasis Teismas Danielių Krakauską reabilitavo.

Prasidėjus Atgimimui jis dalyvavo visuose Sajūdžio mitinguose, Baltijos kelyje, dienas ir naktis budėjo prie Parlamento, Televizijos bokšto, dalyvavo visuose politinių kalinų ir tremtinių renginiuose. 1990 m. birželį dalyvavo Kryžiaus nešimo per Lietuvą akcijoje.

Nuo 1991 metų buvo Lietuvos Sajūdžio Alytaus miesto grupės, LPKTS Alytaus skyriaus, KAM Savanoriškos krašto apsaugos tarnybos Alytaus 1-osios rinktinės narys.

1992 metų spalio 5-osios vakarą nustojo plakti jo širdis. Netekome žmogaus, kuris viša savo gyvenimą įėjo į Lietuvą, įneprilausomą, laisvą Lietuvą.

Saujelė prieš sovietų galybę

Istorikas Henrikus Rimkus 1989 metų pavasarį užraše Kalniškės mūšio dalyvio, partizano Danieliaus Krakauskų prisiminimus:

„I partizanų gretas mane pakvietė Jonas Marazas, slapyvardžiu Šalmas. Iš pradžių jis vadovavo grupei iš penkių vyrių, ši grupė augo.

I Kalniškių girią pakliuome maždaug savaitė prieš žinomą mūšį. Cia telkési žmonės, kurie dėl įvairių priežasčių negalėjo legalizuotis. Ateidavo partizanai grupėmis ir pavieniui, vieni likdavo, kiti išeidavo. Stovyklos, tikra to žodžio prasme, nebuvó, palapinių – viena kita, daugelis žmonių miegodavo kaip pakliuva. Griežtos kariškos tvarkos dar

nebuvo, vyko pasirengimai organizaciniams susirinkimui. Žmonės ateidavo įvairūs, pasitaikydavo ir atsitiktinių, bet žymi dauguma buvo sąmoningi ir patriotiškai nusiteikę. Pripažintu stovyklos vadu buvo Lakūnas, matyt, Lietuvos karininkas, energingas apie 30 metų vyras. Kartu su juo stovykloje buvo jo žmona Pušelė.

Kas išsaukė enkavedistų puolimą prieš mus, sunku pasakyti. Neprisimenu, kad bent savaitė prieš mūšį partizanai būtų dalyvavę kokiųose žymesniuose susirémiimuose, ypač su kariuomenės daliniais. Matyt, kažkas buvo išdavęs mūsų susitelkimo vietą. Didelėse kavedistų pajėgos, atvykusios mašinomis nuo Simno pusės, nakčiai apsupo Kalniškės mišką.

Mūsų žvalgai prieš pastebėjodar išvakaro. Buvome apsupti iš visų pusų. Nutarėme kautis. Geriausia pozicija buvo didelė kalva, apaugusi eglėmis ir pušimis, kurių kamienai dengė nuo priešo kulkų. Ruostti įtvirtinimus nebuvó laiko. Išsidėstėme grandine aplink šitą kalną. Mūsų buvo apie 120–130 vyrių. Ginkluoti buvome neblogai, beveik kas penktas turėjo kulkosvaidį. Nerim kėlė tik tai, kad nemazā dalis vyrių dar beveik nebuvo „uostę parako“.

Gegužės 16-osios rytagi išaušo kaip reta gražus, bet nebuvo kada juo gérētis. Vos prasvitus, gausios enkavedistų vyrų pakilo į ataką ir, baisiai rėkdami: „V periot! Ura! Za Staliną!“ greitai artėjo prie mūsų. Lakūno įsakymu prisileidome juos visiškai arti ir tik tada atidengėme uraganinę ugnį. Kulkių ir granatų ryšuliai nušienavo pirmąsias priešo eiles. Puolimas užspringo, tačiau iš miško puolė vis naujos voros, ir taip kiaurą dieną: ataka sekė ataką beveik be perstojo.

(keliamas į 8 psl.)

Naujos knygos

Gyvenimas Ašarų lauke

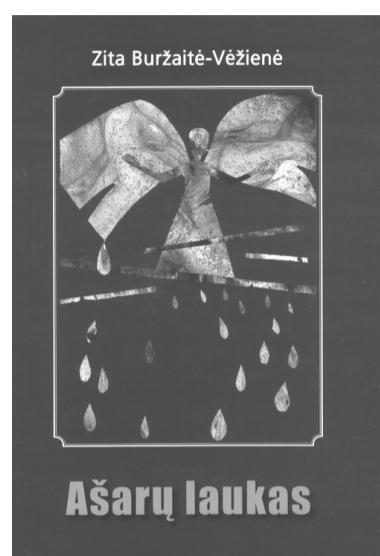
LPKTS Pakruojo filialo pirminkė Zita Buržaitė-Vėžienė išleido jau penktąjį knygą apie savo krašto politinius kalinius ir tremtinius „Ašarų laukas“. Anot autorės, knygos pavadinimas asocijuojasi su vieta, kur buvo žeminami ir naikinami garbingiausi mūsų žmonės, palikti Sibiro šalčiuose, negyvenamos taigos viduryje arba vietose, kur niekada nebūna vasaros...

Zita tarsi nori apibėgti visus savo rajono žmones, kuriuos negailetingas likimas nubloškė į svetimus kraštus, niokojo jų gyvenimus, atskyre nuo šeimų, kurie mirė iš bado.

Knygoje pateikiama šeši pašokojimai apie Pavilionių, Brazdžiūnų, Gaspariūnų, Drągūnų, Padervinskų šeimias. Tai šiaurės Lietuvos gyventojai: mokytojai, ūkininkai, šimtamečiai senukai ar dar lopšiuose krykštaujantys vaikai. Štai vienas iš knygos herojų – mokytojas, Puškonų pradžios mokyklos vedėjas Kazimieras Gaspariūnas, apdovanotas medaliais „Laisvė“, „Šaulių žvaigždė“, be kaltės tapo Krasnojarsko krašto Rešotų lagerio kaliniu. Iš ten jis žmonai Eugenijai į tremtį rašė laiškus, kurie stebuklingai išliko. Juose nesiskundė savo dalia, tačiau nuolat kartojo: „Rašykit, kaip auga mūsų mieli vaikai!“ Deja, jis į Lietuvą nesugrįžo, o 1943 metų rugpjūčio 26 dieną žuvo lageryje. Jo palaidojimo vieta nežinoma, nors po daugelio metų savieji bandė ieškoti jo palaidojimo vietas.

„Ta 1941 metų birželio 14-osios rytą Uršulė Povilonienė atskélé prieš saulėtekį. Tiesiog kad nubėgtų per rasotą žolę prie Lévens atsigaivinti. Bet praverti durų nesuspėjo: už jų stovėjo įsiutusi devynių stribų ir kareivių būrys. Dužo langų stiklai, girdžėjo svetima kalba net iš lietuvių lūpų. Jos aštuoniasdešimtmėtė motina labiau išsigando ne dėl savęs, visų pirma dėl dar nė metukų neturėjusios vaikaitės Paulinos, tad atkirto išgamoms, kad ji niekur neis, tegu šaudo, degina kartu su grytele. Ji spiegė, klykė, alpo... Jų vyresnysis mostelėjo ranka, atseit, tegu lieka, vis tiek gyvulinu ešeloniui iki Obės nenusigautų. O Uršulę su vyru Povilu bei vaka kais nugrūdo iki Altajaus, kad iki pat 1960-ųjų vargtų svetimame kraste.“

Ryškiomis spalvomis nutapytas Lygumų valsčiaus Sereikių kaimo ūkininkų Alfonso ir Teklės Padervinskų šeimos likimas. Augino jie keturis sūnus ažuolus ir dvi šviesiapla-

kes dukteris. Kai sovietai okupavo Lietuvą, juos priskyrė savo didžiausiemis priešams, nes turėjo 30 hektarų ūkį. Ir kai jau 1948 metų gegužės 22 dieną baudėjai atvyko tremtį juos į Sibirą, namuose nieko nerado. Sūnus Pranas įsiigojo siuvėjo amatą ir dirbo Šiauliuse. Kiti slapstėsi. Tad išvyko nieko nepėšę. Tada tévas su trimis sūnumis pametinukais Alfonsu, Juozu ir jauniausiuoju Vytautu, kuriam tebuvo aštuonolika, išėjo partizanauti į Audros būrių. Tévas žuvo po pusmečio, sūnūs – 1952 metais. Prieš tai enkavedistai nustatė ir Prano gyvenamają vietą, suėmė, kankino. Vaikinui pavyko iš areštinės pabėgti, pasiekti partizanus ir greitai žuti garbingoje kovoje. Duktė Joana tapo partizanų ryšininkė, nors jai tada tebuvo dylyka. O kai mergaitė sukako penkiolika, buvo suimta, kankinta ir nu teista... 25 metus kalėti... Neatlaikė Motinos širdis, 1954 metais sunkiai susirgo, buvo išgabenta į Rekyvos globos namus...

Linkuvos gimnazijos direktorius Ignas Brazdžiūnas buvo vežamas kartu su šeima, tačiau atskirtas ir kalintas Rešotų lagerje. Ten ir žuvo. Ir jo kapo nebuvu. O Igno žmona Filomena suvaikais: mažuoju Juozuku, septintoku Ignu, abiturientu Valentiniu, iškeliau į Novosibirsko (vėliau – Tomsko sriti) Visokyj Jaro apylinkes...

Kaip susiklostė šių ir kitų knygų herojų likimai, sužinosite perskaitę Zitos Vėžienės knygą. Galima tik pasakyti, kad autore gražiai valdo plunksnā, savo rašinius iliustruoja prasmingomis nuotraukomis. Tikime, kad tai nepaskutinis Zitos Buržaitės-Vėžienės darbas, nors autore sako, kad Pakruojo krašte tokį žmonių, kurie patyrė tremtį ar lagerius, lieka vis mažiau ir mažiau...

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Neprarasti tikėjimo ir gyvenimo skonio

„Už Tėvynės laisvę reikia kovoti, nesidairyti, kad kitas už tave stos kovon, o tu stebesi iš šalies, žvalgysiesi, kuo čia viskas baigsis, o kovotojams pasiekus tikslą, naudosies kitų kovos pergalių vaisiais, – ši sentencija apibendrina visą naujos Mindaugo Babono knygos „Per kančias neprarandant vilties...“ esmę, patvirtina pagrindinę autorius mintį – kad ir kaip sunku gyvenime būna, nepraraskime tikėjimo, vilties ir gyvenimo skonio.

Kol vėtroras nelaužė šakų

Solidi, 400 puslapiai Mindaugo Babono knyga „Per kančias neprarandant vilties...“ – dar vienasis samus pasakojimas apie patį juodžiausią laikotarpį Lietuvoje. Tai 1941-ųjų trėmimai. Autorius senelis Martynas Babonas, caro „ochrankos“ už platintas lietuviškas knygas buvo ištremtas į Sibirą, bet nepalūžo. Sulaukęs dviejų dukterų ir keturių sūnų vylési prasmingai gyvenimą nugvenčiai. Vienas jų, Martynas, išvyko į Ameriką, o užsidirbęs pinigų Lietuvoje nusipirko vienkiemį, kuriame tvarkingai ūkininkavo. Pasipiršęs kunigo ir poeto Maironio dukterę Elenutei, sukūrė gražią šeimą. Tai Mindaugo Babono tévai. Jie susilaukė penkių dukterų – Elenos, Aldonos, Danutės, Jūratės ir Cecilijos, bei dviejų sūnų – Mindaugo ir Jonuko. Babonų vienkiemis traukė praeivio akį, maloniai nuteikė ir saviškius, kol vieną dienąistorijos vėtroras nesulaužė visko, kas buvo sukurta ir išpuoselėta.

1941-ieji Lietuvoje pasėjo ne-gandų grūdą

Jau 1941 metų pavasarį Lietuvos ūkininkai pajuto nekvietų „svečių“ ketinimus ir sieki suvaryti juos į ožio ragą. Babonų ūkyje buvo gerokai sumažinti dirbamos žemės plotai: iš dirbamų 120 hektarų turėto ploto sovietų valdžia priverstinai atėmė 90. Pagal skubotai sukurptus įstatymus ūkininkui nebuvо leidžiamataurēti daugiau kaip 30 hektarų žemės. Vėliau ir gyvuliai buvo nusavinti ir išdalinti „vargas“, o į erdvius namus įkelti naujakuriai. Babonų šeimai, kurių sudarė du senoliai, trys suaugę ir septyni vaikai, liko tik trys kambariai. Ūkininkų širdyse buvo pasėta neapykantos okupantui sekla.

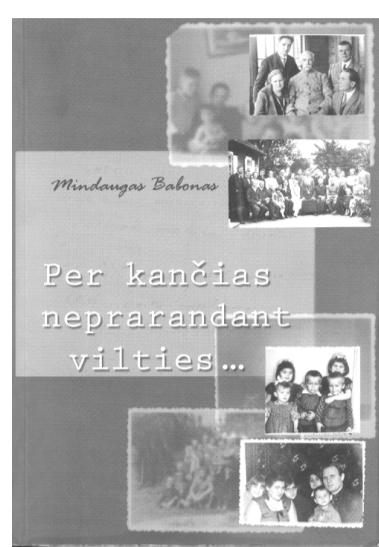
Autorius knygoje kruopščiai aprašo, kaip ių namus įsi-veržė kareivai ir stribai, kurie tardė ir grasino tévams, neaplenkdami ir senelių. Pirmoji jų pasirinkta auka – Liudas Ba-

bonas. Jo suimti atvyko ne tik kareiviai, bet ir gerai pažistamas kaimo gyventojas Katkus. Tai įvyko ankstyvą 1941-ųjų birželio 14-osios rytą. Mindaugas Babonas išsamiai aprašo tos dienos įvykius, kai visa jų šeima buvo „sukrauta“ į gyvulinį vagoną, žmonių nuotaikas, jų elgesi ir viltis. Ir pateikia tuo metu sovietų valdžios naudotą propagandos triuką: tuo metu, kai masiškai buvo tremiami Lietuvos gyventojai, Molotovas oficialiai paskelbė: „Lietuvos ūkininkai, pakiliai nusiteikę rašo pareiškimus ir prašosi vykti į Sibirą įsisavinti žemių, kadangi Lietuvoje dirbamos žemės visiems norintiems trūksta.“ Tik kodėl jie buvo vežami gyvulinuose vagonuose?! Ir kas galėtų apsaustyti ir išmatuoti šio priverstinių žmonių išvarymo iš Tėvynės, gimtujų namų skausmą?

Ilga ir skausminga kelionė

Liepos 14-ąją jau mėnuo, kai traukinys vežė į nežinią. Vilnius, Minskas, Orša, Velikije Luk... Kai Kotlase baigėsi nutiesti bėgiai, traukinys sustojo. Pirmą kartą tremiamiesiams buvo leidžiamā išlipti iš dvokiančių vagonų. Jie perduoti Kotlaso karinio komendantui žinion. Kelionė baržomis tėsesi iki Komijos autonominės respublikos, tad dalis žmonių liko pirmame punkte, o Babonų šeima baržą keliavo toliau. Tik UstKulome baigėsi kelionės vargai. Tušti, vėjo perpučiamai sandėliai tapo tremtinių gyvenamuojų būstu. Žmonės, turėję savus namus, negalėjo apsiprasti su jiem primestomis sąlygomis ir pradėjo išvietinėvaldžios reikalauti normalesnio būsto.

Tikra pragaro mašina buvo Liesprom učastok Nr.6. Sunčius miško darbus dirbtį privaledge moterys, o vyrus atskyre nuo šeimų. Jie liko dirbtį kitose vietovėse, ir niekas nepaaikino, ar ilgam. Tikra Dievo dovana Babonų šeimai buvo senelis Martynas. Jis – puikus patarėjas, iš bet kokių situacijų visados rasdavo išeitį ir patarimus mielai dalijo visiems lietuviams tremtiniams. Apie jį M.Babonas rašo su meile ir pasididžiavimu. Senelio kūną pri glaudė vietinės tremtinių kapinaitės. Netrukus mirtis nusinešė Martyno Babono sūnų Marcelijų, tetulę Francišką ir mažają Cecilią Babonaitę. Mindaugo Babono tévas Liudas Babonas mirė vėliau. Jų vaka iš ūkono palaikojo Vorkutos kapinėse, o Atgimimui išaušus Lietuvos, Mindaugas Babonas įvykdė paskutinį tévo prašymą – jo palaikus pargabeno į Lietuvą.

Su tremtiniais elgesi kaip su nereiklingu daiktu

Pagrindinis vietos valdininkų pasityciojimo ir savivalės objektas buvo tremtiniai vyrai. Pradžioje šeimos galėjo gyventi kartu, tačiau ilgainiui kažkam šovė į galvą, tegu moterys su vaikais pasikankinė, o vyrus išsiūsime kuo toliau nuo namų. Taip ir padarė. Kai ilgam išskyre Babonų šeimą, darbai ir tvaika namuose teko vaikams, nes mama nuo ankstyvo ryto iki vakaro dirbo, neištiesdama nugaros. Didžiausias skurdas, nežmoniški viršininkai ir tremtiniai santykiai, visiškas nesiskaitymas ir atvežtųjų nelaikymas žmonėmis galėjo kiekvieną nužmoginti, visi galėjo degraduoti. Tačiau mūsų žmonės atlaikė ir badą, ir šaltį, ir katorgišką darbą. Badas buvo didžiausia neviltis ir nelaimė. Ir tremties vietos nuolat keičiamos specialiai, kad žmonės nepritaptų prie vienos gyventojų, nesulauktų jų palankumo.

Knygoje tremtinių gyvenimas aprašomas per Babonų šeimos buitį, santykius su viršininkais, netektis, vestuves, vaikų gimimą – visa tai vyko ir kitose šeimose, tačiau autorių, geriausiai pažindamas savo šeimos narius, jų samprotavimus, gyvenimo išminties krislelius, perteikė visas gyvenimo spalvas per savo šeimą.

Ilgas laiko tarpsnis – nuo 1941-ųjų iki 1975 metų, kai Mindaugas Babonas visam laikui grįžo į Lietuvą. Apie tai, kas jo ir šeimos narių laukė išsvajotoje Lietuvos, skaitytas ras paskutiniuose knygos skyriuose. Autorius kreipiasi į būsimas kartas: „Jaučiu pareigą priminti ateinančiomis kartomis, gyvensiančiomis po mūsų, kad perskaitę mano parašytus žodžius jie suprastų, kad Tėvynė ir laisvė nenuperka mos už jokius pinigus, turtus, regalijas, postus, garbingus „nusipelniusius“ vardus ar kitas privilegijas – ją reikia tiesiog branginti.“

Aušra ŠUOPYTĖ

Prisimenant pulkininką Jurgį Bobelį

Minint Lietuvos kariuomenės savanorio, dukart Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriaus, paskutiniojo ikiokupacinių Kauno miesto komendanto ir Kauno šaulių rinktinės vado pulkininko Jurgio Bobelio 120-ąsias gimimo metines, prie jo kapo Šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje, giminės ir artimieji padėjo gėlių ir uždegė žvakę. Šis kilnus Lietuvos karininkas, patriotas, aktyvus lie туvių išeivijų visuomenės veikėjas prisimintas ir Lietuvoje.

Jurgis Bobelis gimė 1895 metų balandžio 23 dieną Marijampolės apskrityje, Kalvarijoje. 1903–1908 metais mokėsi Marijampolės pradžios mokykloje. Vėliau – vienoje iš Peterburgo gimnazijų. Aukštessnio mokslo siekti neleido prasidėjęs Pirmasis pasaulinis karas. Buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę ir pasiūstas mokyti į Peterhofo karo mokyklą. Baigęs karo mokyklą, buvo išsiūstas kariauti į Galicijos frontą, kur 1916 metų pabaigoje buvo sužeistas, gulėjo ligoninėje.

1918 metų pradžioje J. Bobelis paliko savo dalinį ir įsirengė stravo į karo valdininko V. Černeckio bei karininko E. Adamkevičiaus organizuojamą lietuvių batalioną. Bolševikinei valdžiai neleidus batalionui organizuotai grįžti į Lietuvą ir jį nuginklavus, karininkas J. Bobelis, įveikęs visus to meto sunkumus, savarankiškai grįžo į Lietuvą ir 1918 metų gruodžio 30 dieną Vilniaus karo komendantūroje savanoriu įstojo į atkuriamą Lietuvos kariuomenę. Bolševikams puolant ir Lietuvos vyriausybei bei kariuomenei pasitraukus iš Vilniaus, 1919 metų sausio 5 dieną karininkas J. Bobelis paskirtas Kauno karo komendantūros Mokomosios kuopos vadu (šiose pariegose išbuvo iki 1920 metų).

Nuo tada ir prasidėjo J. Bobelio gyvenimo kovos už Lietuvos laisvę etapas. 1919 metų balandžio 26 dieną J. Bobelio vadovaujama kuopa beveik be jokio pasipriešinimo likvidavo vadinamąją „Babtų respubliką“, kuri pasiskelbė savivaldą ir atsisakė vykdyti Lietuvos įstatymus. Vėliau išvaike Velionoje susidariusių vokiečių komitetą, kuris nuginklavos lietuvių miliciją ir pašalino lie туviškos valdžios pareigūnus. J. Bobelis ir jo mokomoji kuopa labiausiai pasireiškė 1919 metų rugpjūčio 28–29 dienomis, kai kartu su jo vadovaujamais šauliais Kaune ir jo aplinkėse buvo surastas slaptos lenkų karinės organizacijos POW (Polska organizacja wojskowa) archyvas, išaiškinatas šios organizacijos ruošia-

mas valstybinis perversmas Lietuvoje. J. Bobelis su savo kariais dalyvavo suimant POW vadovus ir jos narius.

1921–1923 metais J. Bobelis buvo paskirtas kariuomenės štabo Rikiutės skyriaus viršininku. Tuo metu mokėsi Lietuvos universiteto Teisių fakultete, kurį baigė 1924 metais. Šiame universitete jis išklausė ir politinės ekonomijos kursą. 1925 metais J. Bobelis Kaune baigė Aukštuosius karininkų kursus, buvo paskirtas kariuomenės štabo viršininko padėjėju ir šias pareigas vykdė iki 1926 metų. 1923–1926 m. buvo Karo mokyklos lektorius, Aukštųjų karininkų kursų, Aukštostos policijos mokyklos ir vienos Kauno suaugusiųjų gimnazijos mokytojas. 1926 metais J. Bobelis paskirtas 8 pėstininkų karininkų pulko vadu, tačiau jau kitais metais paskirtas ypatingų reikalų prie krašto apsaugos ministro (KAM) karinių įstatymų redakcinės komisijos pirmininku. Eidamas šias pareigas plk. J. Bobelis paruošė Karinės tarnybos įstatymo, Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo, Lietuvos šaulių sąjungos statuto ir Kariuomenės drausmės statuto projektus, kurie vyriausybės buvo priimti ir įgyvendinti.

1928–1934 metais J. Bobelis visuomeniniai pagrindiniai pulkininkavo Ekonominiéje karių bendrovėje. 1936 metais paskirtas Kauno miesto ir apskrities karo komendantu ir 1-os Kauno šaulių rinktinės vadu.

1940 metų birželio 15 dieną Sovietų sąjungai okupavus Lietuvą, jau birželio 25 dieną (įsakymas kariuomenei Nr. 67) plk. J. Bobelis atleistas iš užimamų pareigų ir paskirtas karininku ypatingiems reikalams prie Krašto apsaugos ministro. Likviduojant Lietuvos kariuomenę, 1940 metų rugsėjo 1 dieną paskirtas į Raudosios armijos 29 šaulių teritorinio korpuso 179 šaulių diviziją laikinai eiti kadru skyriaus viršininko pareigas. Vėliau pasiūstas į kursus Frunzės karo akademijoje Maskvoje. Ten 1941 metų pradžioje suimtas. Tardytį tėsti buvo išsiūstas į Rygos kalėjimą, iš kurio, prasidėjus karui, 1941 metų birželio 23 dieną, jam pavyko pasprukti ir grįžti į Kauną. Iš karto įsijungė į lietuvių sukilių gretas. Lietuvos Laikinosios vyriausybės buvo paskirtas Kauno karo komendantu, tačiau vokiečių karinei administracijai panaikinus Laikinają vyriausybę, plk. J. Bobelis buvo atleistas iš komendanto pareigų. 1942–1944 metais dirbo butų valdybos viršininku.

Be dviejų Vyčio Kryžiaus ordinų plk. J. Bobelis buvo apdovanotas DLK Gedimino ordinu, Šaulių Žvaigždės ordinu, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio jubiliejiniu medaliu.
**Gintautas TAMULAITIS,
Stasys IGNATAVIČIUS**

Skelbimai

Gegužės 17 d. (sekmadienį) Ignalinos r. Kazitiškio sen. Švedriškės k. įvyks trijų Ignalinos krašto partizanų palaikų perlaidojimas. Renginio pradžia – **14 val.** Švedriškės bažnyčioje. Malonai kviečiame dalyvauti.

Gegužės 17 d. (sekmadienį) 12 val. Šilutės r. Švēkšnos bažnyčioje bus aukojuamos šv. Mišios už 1945 m. liepą žuvusius partizanus: Lietuvos kariuomenės savanorių, Kauno policijos vachmistrą Joną Andrijauską iš Šilinkų k. (g. 1918 m.), aviacijos pulkininką Leoną (Liudą) Kisielių (kilęs nuo Kauno, gimimo data nežinoma) ir aviacijos leitenantą Pečiulį (kilęs nuo Ukmergės ar Utenos, vardas, gimimo data nežinoma). Po šv. Mišių žūties vietoje (apie 4 km nuo Švēkšnos) Pakalniškių k. (netoli Gedminaičių) prie buvusios eigulio Antano Norvilo sodybos bus šventinamas paminklas, skirtas ten žuvusių partizanų atminimui.

Gegužės 17 d. (sekmadienį) Radviliškyje įvyks chorų festivalis „Dainos Lietuvai“, skirtas Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienai.

12.30 val. Radviliškio Šv. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioje bus aukojuamos šv. Mišios už visus Laisvės kovotojus. Po pamaldų Radviliškio kultūros rūmuose įvyks chorų koncertas. Dalyvaus buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorai: „Viltis“ iš Jonavos, „Diemedis“ iš Kėdainių, „Likimai“ iš Panevėžio, „Versmė“ iš Radviliškio, Jonavos kultūros centro mišrus chorai, „Žemyna“, Radviliškio mišrus chorai, Radviliškio muzikos mokyklos kanklininkų ansamblis.

Malonai kviečiame dalyvauti.

Gegužės 21 d. (ketvirtadienį) Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių Vilniaus skyriai malonai kviečia dalyvauti minėjime, skirtame 1948 m. gegužės 22 d. trėmimo metinėms.

12 val. – šv. Mišios Vilniaus Šv. Apaštalų Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje (Lukiškių g. 10);

13 val. – minėjimas ir susikaupimo valandėlė prie paminklo sovietinės okupacijos aukoms atminti Aukų gatvėje.

Dalyvaus buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, Laisvės kovų dalyviai, Lietuvos Respublikos Seimo nariai, jaunimo ir nevyriausybinių organizacijų atstovai, mokyklų bendruomenių atstovai, chorai „Laisvė“.

Malonai kviečiame dalyvauti.

Gegužės 23 d. (šeštadienį) 10 val. Garliavos bažnyčioje bus aukojuamos padėkos šv. Mišios už 1948 m. Krasnojarsko kr. Mansko r. Bolšoj ir Malyj Unguto buvusius tremtinius.

Parapijos salėje pabendrausime prie arbato puodelio.

Kviečiame atvykti su vaikais ir vaikaičiais.

Pasiteirauti tel. (8 342) 53 165 Reginos, (8 342) 51 056 Zitos.

Tremtinių – senjorų klubas kviečia

Jei esate vienišas (-a), norite pasidalinti prisiminimais apie skaudžią praeitį, pabendrauti, pakeisti aplinką, surasti naujų spalvų kasdienėje rutinoje, prasmingai praleisti laiką, įsijunkite į bendraminčių būrį Tremtinių – senjorų klube.

Isteigtame pirmajame Lietuvoje asmenų, nukentėjusių nuo sovietinės okupacijos, dienos centre, kuriame veiklą vykdo Tremtinių – senjorų klubas, vienijantis bendraminčius, buvusius tremtinius, politinius kalinius, išgyvenusius karo baimus, sovietų represijas, Jūsų laukia profesionali Tremtinių – senjorų klubo veiklą organizuojanti darbuotojų komanda, pasiruošusi suteikti pagalbą sprendžiant vienišumo problemas. Mes siūlome:

- grupinius ir individualius relaksacijos seansus, pokalbius su psichologu;

- linijinių šokių užsiėmimus;

- muzikos terapiją;

- teminius pokalbius prie arbato;

- ekskursijas, išvykas į gamtą;

- muzieju, teatrų, koncertų, parodų lankymą;

- švenčių šventimą Tremtinių – senjorų klubo būryje.

Jūsų laukiamo darbo dienomis Kauno Panemunės senelių namuose, adresu Kurtinių g. 1 D, Kaune, tel. (8 37) 345 255. Mūsų tinklapis – www kaunoseneliai lt.

LPKTS knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) galite įsigyti kompaktinę plokštélę su Jono Ohmano ir Vinco Sruoginio dokumentiniu filmu „Nematomas frontas“.

2015 m. gegužės 15 d.

Tremtinys

Nr. 18 (1136)

7

Skelbimai

Gegužės 15 d. (penktadienį) Šakių r. Lekėčių seniūnijoje įvyks Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos paminėjimo šventė „Sakalai parskrido“, skirta žurnalisto, pasipriešinimo okupaciniams režimams veikėjo, žuvusio Rūdžilio giroje prie Lekėčių, Julijono Būtėno 100-osioms gimimo metinėms ir Valkų mūšio 70-mečiui paminėti.

10 val. Šv. Mišias už žuvusius partizanus aukos Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas.

12 val. Aistės Smilgevičiūtės ir grupės „Skylė“ akustinis koncertas „Broliai“.

13 val. Suvalkijos 4-osios rinktinės šaulių ir Šakių rajono moksleivių žygis į Valkų kalvas.

14.30 val. žuvusių partizanų kapų lankymas ir pagerbimas Staliorių kapinėse (Lukšių sen.).

16 val. Valkų mūšio 70-mečio paminėjimas Valkų kalvoje.

Kviečiame į **Kalniškės mūšio 70-ųjų metinių minėjimą**.

Gegužės 15 d. (penktadienį) Kalniškės mūšio vietoje:

12 val. jaunimo stovykla „Mokausi ginti Tėvynę“ su Lietuvos kariuomenės savanorių pajėgų Dainavos apygardos 1-aja rinktine.

Gegužės 16 d. (šeštadienį)

Lazdijų Nepriklausomybės aikštėje:

11 val. dviratininkų išlydėtuvės į Kalniškės mūšio vietą (registracija nuo 10.30 val.),

12 val. bėgimo dalyvių startas (registracija nuo 11.30 val.).

Simno miestelyje:

12 val. Šv. Mišios Simno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje,

13 val. žuvusių partizanų pagerbimas Simno kapinėse.

Kalniškės mūšio vietoje:

13 val. bėgimo dalyvių ir dviratininkų sutikimas,

13.30 val. jaunųjų šaulių priesaika ir Sausumo pajėgų orkestro koncertas,

14 val. iškilmingas 70-ųjų mūšio metinių minėjimas,

16.30 val. kareiviška koše.

Gegužės 23 d. (šeštadienį) Šilalėje įvyks **Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos XII jaunesniosios kartos saskrydis** bei Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos šventė

10.30 val. – dalyvių registracija Atminimo aikštėje (J. Banavičiaus g. 1, Šilalė).

11 val. – Šv. Mišios Atminimo aikštėje, prie paminklo žuvusiems partizanams atminti. Po pamaldų pagerbime politinius kalinius, tremtinius ir Laisvės kovų dalyvius, padėsime gėlių ant partizanų kapų.

12 val. – iškilminga dalyvių ir Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų bataliono Sausumos pajėgų orkestro eisena į Šilalės miesto pušyną.

13 val. – rikiuotė, šventės atidarymas, sveikinimo kalbos.

13.30 val. – Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų bataliono Sausumos pajėgų orkestro koncertas.

14 val. – Lietuvos didžiojo kunigaikštio Kęstučio mechanizuotojo pėstininkų bataliono programa.

14.15 val. – vaivinsimės kareiviška koše ir arbata.

14.30 val. – sporto varžybos (baudų metimas, virvės traukimasis, kariška estafetė, parko tinklinis, galiūnų rungtis, smiginis); karinės technikos ir ginkluotės paroda, dalyvių pavėžėjimas šarvuociu M113; knygos „Atgiję paminkluose“ pristatymas (parengė Teresė Ūksienė, išleido LPKTS Šilalės filialas); Lietuvos kariuomenės strateginės komunikacijos departamento atstovų paskaita apie informacinės erdvės iššūkius Lietuvoje.

16 val. – meno mėgėjų pasiromės.

17 val. – sporto varžybų nugalėtojų apdovanojimai.

17.30 val. – šventės uždarymas.

Sporto varžybų dalyvius prašome registruoti iki gegužės 15 d. el. paštu: silalessm@gmail.com.

Visais rūpimaus klausimais skambinti Loreta Kalnikaitei tel. 8 698 74 182.

Gegužės 16 d. (šeštadienį)

12 val. LPKTS Ukmergės filialas kviečia į Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos iškilmes Mūšios Didžiosios Kovos apygardos partizanų parke, Kadrenų kaime, Ukmergės rajone.

11 val. – gėlių padėjimas prie Didžiosios kovos ir Vyčio apygardos partizanų, monsinjoro A. Svarinsko kapų Duksytynos kapinėse;

12 val. – vėliau įnešimas. Šv. Mišios už partizanus ir Lietuvos kariuomenę, kurias aukos vyskupas J. Kauneckas ir Ukmergės dekanato dekanas V. Butkus;

13 val. – „Jie kovojo už mūsų Tėvynės laisvę“ – lietuvių pasipriešinimo kova istorijos kryžkelėje.

Koncertuos Ukmergės mišrus choras „Tremtinys“, Veterinarijos akademijos folkloro ansamblis „Kupolė“. Renginio metu vyks kareiviškos ginkluotės paroda, vaišinsime kareiviška koše ir arbata.

Gegužės 22 d. (penktadienį)

9 val. Marijampolės Šv. Mykolo Arkangelo baziliukoje bus aukojamos Šv. Mišios už 1948 m. tremtinius, išvežtus iš Marijampolės apskrities Gižų, Šunskų, Antanavo, Pilviškių, Sasnavos, Kazlų Rūdos, Ažuolų Būdos, Višakio Rūdos, Igliaukos ir kitų kaimų bei miestelių, maklakovicius, igarkiečius, gržusius ir likusius išėtis Šiaurės Sibiro žemėje.

Gegužės 23 d. (šeštadienį)

Panėvėžio r. Berčiūnuose renčiamas Krasnojarsko kr. Partizansko r. buvusių tremtinių susitikimas. **11 val.** Šv. Mišios Berčiūnų bažnyčioje. Po pamaldų – šventinė popietė. Malonai kviečiame dalyvauti.

Teirautis tel. 8 682 52 418 Dalės.

Gegužės 31 d. (sekmadienį)

10.30 val. Alovės bažnyčioje bus aukojamos Šv. Mišios už Varčios miške Kregždės bunkerijo žuvusius partizanus. Po pamaldų važiuosime į Varčią, kur buvusio bunkerio vietoje bus pašventintas atminimo kryžius.

Teirautis tel. (8 5) 275 7546, 8 676 14 042 Vytauto Mačionio.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Julija Bučinskienė
1923–2015

Gimė Kėdainių aps. Josvainių valsč. Rusenių k. savanorio šeimoje. Mokėsi Pagojaus pradžios mokykloje. Vėliau išvyko pas senelius į Šiaulius. Ten mokėsi mergaičių gimnazijoje. Baigė Šiaulių mokytojų seminariją. Mokytojavo Pernaravos pradžios mokykloje. Tapo partizanų ryšininkė. Sužinojusi, kad yra sekama, išvyko į Vilnių. Vilniuje 1947 m. suimta. Nuteista 10 m. kalinimo ir 5 m. be teisių. Kalėjo Krasnojarsko kr. lageriuose. Į Lietuvą grįžo 1957 m. Isidarbino Marijampolės cukraus fabrike. 1998 m. Julija pradėjo vadovauti LPKTS Kazlų Rūdos skyriui. Atsakingai žiūrėjo į šias visuomenines pareigas, buvo gerbiama vienos buvusių politinių kalinių ir tremtinių. Apdovanota LPKTS žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“.

Palaidota naujosiose Kazlų Rūdos kapinėse.

Užjaučiame sūnų, dukterių ir artimuosius.

LPKTS Kazlų Rūdos filialas

Vytautas Gailius
1929–2015

Gimė Šilalės valsč. Rubaičių k. 1946–1947 m. dalyvavo Šilalės ir Laukuvo gimnazijoje veikusios Lietuvos laisvės armijos pogrindinės organizacijos veikloje. 1948 m. iš Laukuvo gimnazijos buvo ištremtas į Irkutsko sr. Centralnij Chazano gyv., po metu – į Krasnojarsko kr. Motygino r. Razdolinskio gyv. Dirbo šachtoje ir elektros laboratorijoje. 1963 m. grįžo į Tėvynę. 1971 m. baigė Vilniaus elektromechanikos technikumo vakarinį skyrių. Dirbo Vilniaus energijos realizavimo įmonėje vyr. meistru. 1997 m. išleido prisiminimą knygelę „Tremtinio byla“. 2001 m. jam suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas.

Palaidotas Vilniaus Rokantiškių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir giminęs.

LPKTB Vilniaus skyrius

Algirdas Gaižutis

1938–2015

Gimė 1938 m. Ukmergės aps. Žemaitkiemio valsč. Šeiminiškių k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. kartu su šeima ištremtas į Krasnojarsko kr. Igarką. Tremtyje baigė 8 klasės. Į Lietuvą grįžo būdamas 18 metų ir apsigyveno Marijampolės aps., Kalvarijoje. Dirbo elektriku, kūriku. Vedė Bronė Navickaitę. Kartu užaugino dvi dukteris ir du sūnus. Aktyviai dalyvavo LPKTS Kalvarijos filialo veikloje.

Palaidotas Vilniaus Kairėnų kapinėse.

Užjaučiame giminęs ir artimuosius.

**Liūdi Ados ir Gedimino Kelmelių šeima
ir jų vaikai su šeimomis**

Užjaučiame

Nuoširdžiai užjaučiame Aldoną ir Mykolą Užas, mirus dukteriai.

LPKTS Kupiškio filialas

Gegužės 24 d. (sekmadienį)

15 val. Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos proga Šarkiškių miškelyje, Veiviržėnų sen., Klaipėdos r., prie Švč. Mergelės Marijos skulptūros, kurią 1950 m. Liucija Auškalnienė pastatė savo vyro partizano Juozo Auškalnio-Kudirkos atminimui, bus aukojamos Šv. Mišios už žuvusius Klaipėdos rajono partizanus.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Redaktorė Jolita Navickienė. Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė. Maketavo Ignas Navickas

Įmonės kodas 3000 32645

Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2260 egz.

Kaina
0,58 euro (2 litai)

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I J O S
R Ė M I M O
F O N D A S

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Ažagų–Eimuliškio mūšis

Panėvėžio krašte partizaninio karo pradžioje formavosi stambesni partizanų junginiai. Organizuojant šiuos junginius didelės reikšmės turėjo Lietuvos laisvės armijos 3-ioji Šiaurės apygarda. Ją iškūrė diversinėse mokyklose Vokietijoje parėngti partizanai. Desantininkų veikla buvo pač pastebima Panėvėžio apskrityje, nes čia 1944–1945 metais buvo didžiausia dešantų grupių koncentracija.

1944 metų lapkričio 18 dieną viena desantininkų grupė buvo nuleista ties Istricos ir Utos kaimais. Grupėje buvo 12 žmonių. Gruodžio 22 dieną buvo nuleista Vlado Juozoko-Petraičio grupė. Karininkas V. Juozokas, kilęs iš Pasvalio, tarnavo gen. Povilo Plechavičiaus Vietinėje rinktinė. Jis aprūpindavo partizanus ginklais – turėjo vokiečių paslėptų ginklų sandėlių planus, kuriais aprūpino Vyčio, Algimanto apygardų partizanus. Pats vadovavo Šiaurės LLA apygardai.

1945 metų pradžioje Ažagų–Eimuliškio miškuose baza vasis apie 350 partizanų. Turėjo įsirengę tris stovyklas. Kovo 27 dieną išdavikas Grinevičius, kilęs iš Medikonių kaimo, atvedė sovietų kariuomenę. 7 valandą ryto puolė trys NKVD vidadus kariuomenės daliniai – apie 800 kareivų. Pirmiausia buvo apsupta ir užpulta vietinių vyrų stovykla. I pagalbą atskubėjo netoliene stovyklavę būriai. Jiems vadovavo Vladas Juozokas-Petraitis. Sovietai nesitikėjo užpuolimo iš užnugario, už tai jų daug žuvo. Visą dieną tai vienoje, tai kitoje miško vietoje vyko atkaklios kautynės. Sovietai turėjo keletą tankečių, skraidė virš miško lėktuvai. Kautynėse žuvo apie 70 partizanų. Kiti prasiveržė iš apsupties ir prisidengdami su temu traukėsi Jakubavo mišku Pakruojo link. Žuvusių daug. Jie savo žuvusiuosius sukrovė į tris „študebekerius“ ir išsivežė. Partizanų kūnai buvo palik-

ti vietoje, durtuvais pradurutinis krūtinėmis išgulėjo miške tris paras. Dalį atpažintų žuvusių artimieji paslapčia paėmė ir palaidojo.

Balandžio 1 dieną, per Velykas, vietinė valdžia davė nurodymus šalimais esančiose Dragonių kapinėse iškasti dvi tranšejas. Vietiniai žmonės su pastotėmis rinko žuvusiuosius ir be karstų guldė į tranšejas.

Okupacijos laikotarpiu vietinė valdžia draudė lankytis ir prižiūrėti žuvusiuosius partizanų kapus.

Sajūdžio laikotarpiu apie 1989 metus kapinės buvo sutvarkytos. Žuvusiesiems pastatytas paminklas.

Ši pavasarį, minint 70 metų nuo partizanų žūties, organizuotas žuvusiuosius pagerbimas. Minėjime dalyvavo atkurtos LLKS Vyčio apygardos bendražygiai, LK KASP Vyčio apygardos 5-os rinktinės atstovai. Plevėsavo atkurtą LLKS Vyčio, Algimanto, Prisikėlimo apygardų vėliavos.

Programą parengė Berčiūnų vidurinės mokyklos moksleiviai. Dalyvavo svečiai iš Kauko, Šiaulių, Pakruojo, Panėvėžio. Spirakių bažnyčioje monsinjoras Bronius Antanaitis aukojo šv. Mišias.

Po pamaldų vykome į Dragonių kapines. Kapinėse pašventintas paminklas, padėta gėlių, žvakucių. Saliutavo LK KASP Vyčio apygardos 5-os

rinktinės kariškiai. Nestigo pasisakančiųjų. Sugiedota giesmė „Marija, Marija“, skambėjo keletas tautinių dainų, pranasiški ir šventi Bernardo Brazdžionio žodžiai:

„Tik laisvėj tautos auga, žydi ir klesti / tik laisve gyvas kuriantis žmogus. / Mums buvo lemta pergalė šią švęsti, / o kritisius telaimina Dangus.“

Petras GLINSKIS

Žaliosios rinktinės 70-mečio minėjimas

Istoriniai faktai

1944 metų birželį Burbiškio mokykloje susirinkę šauliai, 1941 metų sukilimo dalyviai, LK leitenanto J. Žasino ir LK puskarininko šaulio K. Tylos paskatinti, nutarė iš Lietuvos nesitraukti ir ruoštis ginkluotai kovai prieš sovietinius okupantus. Burbiškio miške nutarė įrengti karinę partizanų stovyklą. Po keturių mėnesių palaikinė tvarką suformuotas partizanų dalinys buvo pavadintas Žaliajā rinktine.

1944 metų gruodžio 2 dieną Žaliosios rinktinės partizanai puolė Skiemonių miestelį. NKVD kareivių būrys atrėmė puolimą. Sužeistas partizanas J. Vitkus netrukus mirė. 1944 metų gruodžio 26–27 dienomis NKVD kariuomenės dalinys užpuolė partizanų stovyk-

lą, įsikūrusią Burbiškio miške. Partizanai puolimą atrėmė ir nakties metu pasitraukė į Pavarui ir Ramuldavos miškus.

1945 metų sausį Žaliosios rinktinės vadovybė nutarė išskirstyti į mažas grupeles, kad būtų saugiau. 1945 metų vasario 9 dieną Vajesių kaime žuvvo rinktinės vado pavaduotojas Julius Tyla-Sarkis. Jo kūnas buvo enkavedistų ir stribų išniekintas Anykščių mieste.

1945 metų balandžio 28 dieną Rubikių kaime NKVD kareiviai suėmė ir įvarė į ezerą nušovė rinktinės iškūrėjų ir vadą Kazimierą Tylą-Tarzaną. 1947 metų sausio 22 dieną buvo suimtas paskutinis rinktinės vadovės narys Rapolas Tyla-Simonas.

Lietuvos partizanai patyrė dideles netektis, bet kova prieš okupantą tėsėsi.

Nusilenkėme Žaliosios rinktinės partizanams

Žaliosios rinktinės 70-mečio minėjimas prasidėjo šv. Mišiomis Burbiškio Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje. Šv. Mišias už žuvusius Žaliosios rinktinės ir visos Lietuvos partizanų aukojo kunigas Alfredas Puško. Kunigas kalbėjo apie partizanus, kurie, palikę savo šeimas ir jaunikius namus, išejo į miškus, į šaltus ir drėgnus bunkerius, išejo ginti Tėvynės laisvęs ir tai truko ne vieną dieną. Kunigas sakė, kad turime nusilenkti partizanams už tai, kad šiandien gyvename nepriklausomoje Lietuvoje.

Po šv. Mišių nužygavome į Burbiškio kaimo kapinaites. Ant žuvusiuosius partizanų kapų padėjome gėlių ir uždegėme žvakelių. Kalbėjo profesorius

Antanas Tyla.

Žaliosios rinktinės 70-mečio minėjome Burbiškio kaimo kultūros namuose. Žiūrėjome filmuotą medžiagą apie rinktinę, partizanus, vadus, priesaičius davimą.

Istorikas Gintaras Vaičiūnas pateikė išsamią istorinę medžiagą apie Žaliosios rinktinės kūrimąsi, partizanų kovą ir žūtį.

Rajono meras Kęstutis Tubis kalbėjo apie pokario istorijos svarbą, mūsų šalies piliečių patriotiškumą ir pilietiškumą.

Lietuvių liaudies ir tremtinės dainų atlikėja Irena Bražėnaitė dainavo dainas apie Tėvynę, partizanus ir tremtį.

Po minėjimo vykome į Burbiškio mišką prie ąžuolo, kur prisiekė apie 150 partizanų.

Šiam ąžuolui – per 170 metų.

Jo galinos šakos dengia mažą paminklą, liudijantį, jog čia 1944–1945 metais Lietuvos Laisvės kovotojai Dievo ir žuvusių už Tėvynės laisvę akiavizdoje prisiekė ginti savo šalį nuo okupantų.

Renginyje dalyvavo nemažas būrys anykštėnų ir svečių, žuvusiuosius už Lietuvos laisvę Kazimiero, Julijaus, Rapolo Tylų artimieji, Burbiškio kaimo gyventojai, rajono meras Kęstutis Tubis, S. Dariaus ir S. Girėno kuopos jaunieji šauliai, LPKTS Anykščių filialo nariai.

Profesorius Antanas Tyla padėkojo šio renginio organizatoriams ir rengėjams, merui ir visiems susirinkusiems pagerbti žuvusiuosius partizanų atminimą.

Liudvika DANIELIENĖ

Danielius Krakauskas – Kalniškės mūšio dalyvis

(atkelta iš 4 psl.)

Kareivių kraujovadai netaupe, jie bukaprotiškai vertė juos pulti visomis kryptimis, užuot sukonzentratę jėgas kuria nors viena. Žemę nuklojo lavonai.

Didėjo ir mūsų nuostoliai. Nusišovė keli sunkiai sužeistieji, nerorėdami likti našta kitiems. Keletas silpnadvasių bandė pasiduoti, bet juos pakarto kulkos. Karžygiskai žuvuo Pušelė. Ji, jisilipusi į pušį, kulkosvaidžiu gerokai praretino prieš eiles, tačiau snaiperio kulka pasiekė ir ją.

Mane apie 16 val. sužeidė į šlaunį. Sanitarų aptvarystytas koviaus vėl. Nutarėme trauktis. Žinojome, kad priešas per-

naktį gaus pastiprinimą ir užgrisi mus dar didesne jėga. Saudmenų buvo likę mažai.

Mūsų žvalgai dar iš vakaro nužiūrėjo spragas prieš rikiuotėje. Mes pateikėme jiems staigmeną, verždamiesi ne miško, bet Krosnos miestelio pusėn. Pasitraukėme prieš aušrą, kai priešų dėmesys buvo susilpnėjęs. Prasmukome pro jų gurguoless be šūvio, išsinešdami visus sužeistuosius ir ginklus. Skaudama širdimi teko palikti užmuštuosius.

Ištrūkė iš apsupties, apie dvi savaites glaudėmés kaimyninės partizanų grupės stovykle Žaliosios miške, gydėme sužeistuosius. Beje, Šalmo bū-

ryje (apie 20 vyrų) tik aš vienas buvau nukentėjęs.

Po to aš su grupe partizanų išėjau į Lenkiją ir apie tris mėnesius bazavomės Punsko krašte (Šalmas liko kovoti Želsvelės apylinkėse). Grįžęs į savo kraštus, tapau skyrininku.

I nelaisvę pakliuvau tokiomis aplinkybėmis. Penkiese buvome apsinakvojė pas mano seserį Želsvelėje. Sargyboje stovėjo Ringaitis, kuris pasirodė esąs išdavikas; jis pasidavė ir parodė draugus. Masikoniui pavyko pabėgti, o Marazą, Kuliešių ir mane užklupo miegančius. Surišę savaitę laikė kažkokiam rūsyje, paskui perkėlė į saugumo rūsių Liudvinave.

Vis tardė, žiauriai daužydami.

Stribai prašė enkavedistų, kad atiduotų mus jiem, tačiau šie tik šaipėsi, girdi, patys pasigaukit.

Kai vedė Marijampolėn tiltu per Šešupę tariaus šokti upėn, bet sargyba buvo budri. Marijampolės KPZ susitarėm pulti sargybą, tačiau buvome perkelti į kalėjimą. Vyko žiaurūs tardymai. 20 enkavedistų vedė mus į teismą, kuris įvyko miesto kultūros namuose ir buvo „viešas“. Teisėjai buvo rusai, procesas vyko 3 valandas. Vienas teisėjas tyčiojosi: „Kaip jūs, sauvelė, drisote prieš visą sovietų galybę?“ Aš atkirau: „Ir mažas kupstas didelį vežimą verčia“. I tai nuskam-

bėjo atsakas „molcat“.

Salėje buvę žmonės laikėsi tyliai, ir tik tada, kai buvo paskelbtas mirties nuosprendis Marazui ir Kuliešiui, nuvilnio aimana. Aš gavau 20 metų. Po to visus tris išvežė į Lukškes. Marazo ir Kuliešiaus likimas neaiškus. Aš po dviejų mėnesių, 1946 metų lapkričių, buvau išvežtas į Vorkutą.

Vorkutojedirbauangliesšachtose. Nuolankumo nerodžiau. Vykstant garsiajam kalinių sukilimui, buvau jo aktyvistas. Iš lagerio paleido 1956 metais.

Parengė Gintaras LUČINSKAS

Nuotrauka iš Dalytės Vabolienės (Krakauskaitės) šeimos albumo